

Sezonalnost i regionalna uravnoteženost te promet kao glavni izazovi razvoja održivoga turizma u Republici Hrvatskoj

Seasonality and regional balance then traffic as the main challenges for the development of sustainable tourism in the Republic of Croatia

¹Barbara Rudić, ²Erika Gržin, ³Karolina Klasan
Veleučilište u Rijeci, Vukovarska 58, 51 000 Rijeka, Hrvatska
e-mail: ¹barbara.rudic@veleri.hr, ²erika.grzin@veleri.hr, ³klasan@veleri.hr

Sažetak: *U ovom radu autori istražuju i analiziraju razvoj održivoga turizma u Republici Hrvatskoj. Analizira se i naglašava značaj i povezanost turizma i suvremenoga prometa. Posebice se istražuje i analizira sezonalnost i regionalna uravnoteženost hrvatskoga turizma. Analiza broja dolazaka i noćenja turista prema podacima Državnoga zavoda za statistiku prati stanje razvoja hrvatskoga turizma u prethodnom razdoblju. Posebice se istražuju i definiraju izazovi i razvoj održivoga turizma, sezonalnost i regionalnost te drugi izazovi. Posebna pozornost posvećuje se specifičnim oblicima održivoga turizma koji trebaju podignuti razinu i kvalitetu održivoga turizma u budućnosti.*

Ključne riječi: *održivi turizam, promet, sezonalnost, regionalna uravnoteženost, specifični turizam*

Summary: *In this paper the authors research and analyze the development of sustainable tourism in the Republic of Croatia. The importance and connection between tourism and modern traffic is analyzed and emphasized. In particular, the seasonality and regional balance of Croatian tourism is investigated and analyzed. Analysis of the number of tourist arrivals and overnight stays according to the data of the State Statistics Office follows the state of tourism development in the previous period. The challenges and development of sustainable tourism, seasonality and regionalism and other challenges are especially researched and defined. Special attention is paid to special forms of sustainable tourism that need to raise the level and quality of sustainable tourism in the future.*

Key words: *sustainable tourism, traffic, seasonality, regional balance, specific tourism*

1. Uvod

Pitanja u vezi razvoja održivoga turizma u Republici Hrvatskoj, u zadnje vrijeme zaslužuju veliku pozornost znanstvenika i stručnjaka. Zbog toga razvoj održivoga turizma te specifični oblici turizma zahtijevaju stalna istraživanja i analize. Broj dolazaka turista i broj noćenja u RH, polazne su osnove za bilo kakve analize u vezi s turistima. Osim dolazaka i noćenja, utjecaj turizma ima veliko značenje za makroekonomske pokazatelje u Republici Hrvatskoj. Zadnjih nekoliko desetljeća turizam ima presudan utjecaj na život i zaposlenost u pojedinim hrvatskim regijama. Posebna analiza u ovom radu posvećuje se i sustavu prometa

kao značajnom elementu u funkciji i razvoju turizma. Predmet istraživanja u ovom radu odnosi se na funkcioniranje i razvoj održivoga turizma u RH, dok je glavni cilj ovoga rada istraživanje i analiza glavnih izazova razvoja održivoga turizma, kao što su sezonalnost i regionalna uravnoteženost. Zbog velikoga značenja specifičnih oblika turizma, u radu se posvećuje posebna pozornost tim izazovima. U pisanju rada koristi se odgovarajuća literatura i posebice drugi izvori koji pokrivaju aktualno područje istraživanja.

2. Razvoj održivog turizma u Republici Hrvatskoj

Analizirajući razvoj turizma u Republici Hrvatskoj u nekoliko zadnjih desetljeća nije teško zaključiti da je Republika Hrvatska izrazito turistička zemlja. Međutim, Strategijom razvoja održivoga turizma Republike Hrvatske do 2030. godine definirana je vizija razvoja turizma i sve ono što vizija razvoja održivoga turizma sadržava. Strategija želi razviti održivi cjelogodišnji turizam. Prema UNWTO-u, održivi razvoj turizma je „razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnje generacije pri tome ne umanjujući mogućnost budućim generacijama da zadovolje svoje potrebe“. Navedena strategija naglašava turizam koji će biti održiv: društveno, okolišno i gospodarski (Strategija razvoja održivoga turizma do 2030. godine). Prije analize aktualnih izazova i pravaca razvoja održivoga turizma u budućem razvoju, potrebno je analizirati dostignutu razinu turizma kroz pokazatelje dolaska i noćenja turista u Republici Hrvatskoj zadnjih godina. Osim analize dolazaka i noćenja, vrlo značajno je analizirati i makrofinancijske pokazatelje turizma te utjecaj turizma na gospodarstvo Republike Hrvatske. Podatci o dolascima i noćenjima turista te prikaz na domaće i strane turiste daje se u tablici 1.

Tablica 1. Dolasci i noćenja turista u Hrvatskoj 2015.-2022. godine

Dolasci turista u tisućama								
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Ukupno	14.175	15.463	17.431	18.667	19.566	7.001	12.776	17.775
Domaćih	1.623	1.749	1.838	2.022	2.213	1.456	2.135	2.451
Stranih	12.553	13.715	15.593	16.645	17.353	5.545	10.641	15.324
Noćenja turista u tisućama								
Ukupno	71.437	77.919	86.200	89.652	91.243	40.794	70.202	90.040
Domaćih	5.705	5.819	5.978	6.477	7.095	5.415	7.354	7.354
Stranih	65.732	72.099	80.222	83.175	84.148	35.379	62.848	62.848

Izvor: Obrada autora prema Državnom zavodu za statistiku, e-mail: stat.info@dzs.hr

Analizom pokazatelja iz tablice 1. može se zaključiti stalan rast dolaska turista od 2015. godine do 2019. godine u kojoj je ostvaren ukupan broj dolazaka od 19.566.000 turista. Nakon 2019. godine uslijedio je značajan pad dolazaka u 2020. godini i 2021. godini, da bi 2022. godine broj dolazaka porastao na 17.775.000 turista. Iz tablice 1. vidljiv je i stalan rast broja noćenja turista od 2015. godine do 2019. godine. Tako je broj noćenja 2015. godine iznosio 71.437.000 te 2019. godine 91.243.000 noćenja turista.

Osim analize kretanja ostvarenih broja noćenja i broja dolazaka turista, značajno je naglasiti udio izravnoga bruto domaćega proizvoda turizma u ukupnom bruto domaćem proizvodu te ukupni prihod od turizma. Kako 2019. godina predstavlja referentnu godinu za vrhunac jednoga stabilnoga razvoja turizma. Prema Državnom zavodu za statistiku Republike Hrvatske u 2019. godini udio izravnoga bruto domaćega proizvoda turizma u ukupnom domaćem proizvodu iznosi 11,8 %, te prema podacima Hrvatske narodne banke ukupni prihodi

od turizma u Hrvatskoj 2019. godine iznosili su 10,5 milijardi EUR-a (Strategija razvoja održivoga turizma do 2030. godine, NN 2/2023). Pored analize financijskih pokazatelja turističkoga prometa i analize kretanja dolazaka i noćenja turista, važno je analizirati strukturu smještajnih kapaciteta te strukturu turističke potražnje. Osim razvoja turizma – prema (OECD, 2016.) glavni naglasak u politici razvoja turizma većine zemalja trebao bi biti na marketingu i promociji razvoju trenda obučavanja radne snage te kvaliteti i inovacijama kroz integrirani pristup upravljanju u turizmu. Osim navedenoga Vlada može pridonijeti razvoju turizma kroz odgovarajuću infrastrukturu, reguliranje tržišta i omogućavanje putovanja, osiguranje održivoga razvoja prirodnih i kulturnih resursa, stimuliranje inkluzivnoga i održivoga rasta turizma te uspostavljanje standarda – sigurnosti, kvalitete, okoliša i slično (Lj. Jurčić, A. Barišić, Ekonomska politika Hrvatske u 2018., Zbornik radova).

Nakon analize svih navedenih elemenata moguće je definirati glavne izazove i pravce razvoja održivoga turizma u Republici Hrvatskoj

3. Promet u funkciji razvoja održivoga turizma u Republici Hrvatskoj

Zbog velikoga značenja prometa u funkcioniranju i razvoju suvremenoga turizma, potrebno je poznavanje osnovnih logističkih sustava i prometa. Posebice je važno poznavanje povezanosti prometa i turizma. Budući da je temeljna funkcija logističkoga sustava prostorno i vremensko premještanje ljudi i dobara, premještanje ljudi u sustavu turizma ima sve veće značenje jer turistička odredišta u suvremenom svijetu zavise o razvijenosti i organiziranosti pojedinih oblika prometa. Zbog složenosti i sadržajnosti sustava prometa i turizma, potrebno je posebice analizirati značenje cestovnoga prometa, željezničkoga prometa, pomorskoga prometa i zračnoga prometa za održivi razvoj turizma.

Kako je suvremeni turizam zasnovan na očuvanom okolišu ne može se razvijati bez ekološki razvijenoga prometa. Tako, ako turisti preferiraju održive oblike turizma, očekuju raspoloživost održivih oblika prometa i turističkih destinacija. Zbog pravilnog razumijevanja, promet je najbolje analizirati po pojedinim granama prometa kao što su cestovni promet, željeznički promet, pomorski promet i zračni promet.

Budući da je u ovom radu razvoj prometa nije glavni cilj istraživanja, treba naglasiti da promet u funkciji održivoga turizma moguće je detaljno istražiti u nekom posebnom radu.

3.1. Cestovni promet u Republici Hrvatskoj

Prema podacima Državnoga zavoda za statistiku ceste u Hrvatskoj imaju relativno visok standard kvalitete (Strategija prometnoga razvoja Republike Hrvatske 2017.-2030., str. 102.). Prema citiranoj Strategiji Republika Hrvatska ima 1.313,87 km autocesta, koje su većim dijelom izgrađene u proteklih 20 godina. Stanje kvalitete kolnika na državnim cestama, koji su polagani u proteklih 35 godina, zadovoljavajuće je do vrlo dobro. Radi se o novoj cestovnoj mreži s kvalitetnim kolnicima i visokim standardom prometovanja. Osim cestovnih prometnica, veliki značaj za funkcioniranje i razvoj turizma imaju lokalne i nerazvrstane ceste. Takve ceste bitno utječu na razvoj i specifičnih oblika turizma koji ima sve veće značenje u okviru produženja sezone i ravnomjernom razvoju turizma u regijama Republike Hrvatske. Osim razvijene i dobro održavane cestovne mreže, posebnu pozornost zaslužuje sustav naplate cestarina koji se pokazuje kao ključni čimbenik prometnih zastoja tijekom turističke sezone. Imajući na umu rješenja drugih europskih zemalja i vlastite specifičnosti cestovnoga prometa rješenje naplate cestarina u pripremi je sustavno rješenje toga problema.

3.2. Željeznički promet u Republici Hrvatskoj

Analizirajući željeznički promet, može se zaključiti veliki značaj željeznice za prijevoz putnika i tereta. U novije vrijeme glavne karakteristike željezničkoga prometa u Europi odnose se na velike brzine te udobnost i dobru organiziranost željezničkoga prometa. Sukladno naslovu ovoga rada, treba naglasiti da je HŽ Putnički prijevoz d.o.o. značajan prijevoznik putnika te turista u željezničkom prometu. Zbog velikoga značenja željeznice za promet definira se i poticaj iz državnoga proračuna. Imajući na umu stratešku ulogu željezničkoga prometa u funkciji prijevoza putnika i turista u okviru prometne politike naglašena je modernizacija željezničkoga prometa na svim važnijim pravcima u RH. Kada je u pitanju razvoj turizma ideje i već poduzeta rješenja oko turističkih vlakova imaju veliko značenje te će u budućnosti takvi vlakovi bitno pridonijeti i produženju turističke sezone na jadranskoj obali i kontinentalnom dijelu Hrvatske.

Imajući na umu sve navedeno, treba naglasiti da Republika Hrvatska nastoji izgraditi ravničarsku prugu Rijeka-Zagreb-Balaton te modernizirati ukupni željeznički sustav u Republici Hrvatskoj (Šamanović, 2009., str. 280.).

3.3. Zračni promet

U razvoju održivoga turizma u Republici Hrvatskoj zračni promet ima veliku ulogu. Osim prijevoza putnika tijekom cijele godine znatno raste broj putnika i turista, posebice u toku ljetne sezone. Posebice je razvijen zračni promet u zračnim lukama na jadranskoj obali. Tu prednjače Split, Dubrovnik, Zadar, Rijeka i Pula. Zračni promet i dolazak turista u kontinentalnoj Hrvatskoj uspješno pokriva Zračna luka „Franjo Tuđman“ u Zagrebu, koja je 2022. godine imala promet više od 3 milijuna putnika.

3.4. Pomorski promet

Pomorski promet nije potrebno posebno isticati jer je Republika Hrvatska izrazito pomorska zemlja koja ima već desetljećima dobro razvijen pomorski putnički promet. Glavnu ulogu u putničkom prometu na jadranskoj obali ima Jadrolinija Rijeka. Jadrolinija ima stratešku ulogu za povezivanje hrvatskih otoka i razvoj turizma na jadranskoj obali. Zadnjih godina Jadrolinija raspolaže s 55 različitih putničkih brodova koji su podesni za prijevoz putnika, turista, automobila i kamiona. Osim brodova, država mora posvetiti pozornost izgradnji i održavanju putničkih terminala u glavnim hrvatskim lukama i drugim pristaništima (Gržin, Rudić, Cerovac, 2023).

Osim navođenja prometnih grana važno je naglasiti i parkiranje u turističkim destinacijama koje ima sve veće značenje za razvoj turizma i što zahtjeva stalne analize jer bi u suprotnom moglo doći do prometnih zastoja u gradovima i turističkim destinacijama (Maršanić, 2008)

4. Sezonalnost veliki izazov razvoja održivoga turizma u Republici Hrvatskoj

Zadnjih nekoliko desetljeća, hrvatski turizam se intenzivno i pretežito razvija u jadranskoj Hrvatskoj. U tom pogledu nije bilo promjena u posljednjih desetak godina. Sukladno navedenoj tvrdnji može se navesti primjer kako se 2009. godine 96 % noćenja ostvarivalo na jadranskoj obali, te da se 2019. godine ostvarilo 94,5 % noćenja na jadranskoj obali (Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, NN 2/2023. Navedeni podatci govore kako su bili teški pomaci po pitanju sezonalnosti i regionalnosti u Republici Hrvatskoj.

Uz sve navedeno treba naglasiti 2019. godinu kao godinu koja predstavlja zadnju godinu prije pandemije koja je zaustavila širenje turizma u svim mediteranskim zemljama. Treba

notirati kako je u toj značajnoj godini za turizam Republika Hrvatska zabilježila 19,5 mil. dolazaka turista te da je ostvareno 91,2 milijuna noćenja u Republici Hrvatskoj. Kada je u pitanju sezonalnost kao najveći izazov ali i problem hrvatskoga turizma, treba analizirati tablicu broj 2. koja prikazuje dolazak i noćenja turista u Republici Hrvatskoj tijekom 2022. godine. Ne govori samo tablica 2. o sezonalnosti hrvatskoga turizma i 2019. godina kao zadnja godina prije pandemije govori isto.

Tablica 2. Dolasci i noćenja turista po mjesecima 2022. godine u Republici Hrvatskoj

Dolasci turista u tisućama												
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
	2022.	2022.	2022.	2022.	2022.	2022.	2022.	2022.	2022.	2022.	2022.	2022.
Ukupno	173	226	315	833	1.231	2.659	4.341	4.379	2.073	892	324	329
Domaćih	99	110	124	191	255	290	335	366	206	201	140	135
Stranih	74	116	191	642	976	2.369	4.006	4.013	1.867	691	184	194
Noćenja turista u tisućama												
Ukupno	505	570	812	2.525	4.264	13.071	25.264	27.528	11.132	2.828	801	740
Domaćih	245	236	254	428	563	904	1.578	1.999	601	421	275	250
Stranih	260	334	558	2.097	3.701	12.166	23.686	25.530	10.531	2.407	526	490

Izvor: Obrada autora prema Državnom zavodu za statistiku, e-mail: stat.info@dzs.hr

Analiza tablice 2. kao i dugogodišnje razdoblje prije imaju obilježje izrazite sezonalnosti i ne samo to, usporedbom s drugim europskim mediteranskim zemljama sezonalnost je u Hrvatskoj malo više izražena. Sve navedeno govori da je to u korelaciji s glavnim proizvodom sunca i mora te strukturom smještajnih kapaciteta koji oblikuju turizam. Izražena sezonalnost u hrvatskom turizmu, posebice na jadranskoj obali donosi određene probleme razvoju održivoga turizma koji podrazumijeva stabilne elemente u planiranju i razvoju. Stabilni smještajni kapaciteti, investicije te potrebna infrastruktura u turističkim odredištima zahtijevaju sustavni pristup koji podrazumijeva i određene dugoročne modele i planiranje. Kada se ima na umu turistička odredišta na jadranskoj obali, posebnu ulogu u razvoju održivoga turizma ima nautički turizam, kao jedan od najprepoznatljivijih turističkih proizvoda. Nautičkom turizmu treba dodati i riječna krstarenja u kontinentalnoj Hrvatskoj koja imaju jaki trend širenja. Oba navedena specifična oblika turizma zahtijevaju veliku pozornost po pitanju sigurnosti i čuvanja okoliša. Izrazito razvijeni sezonski turizam koji je najčešće vezan za sunce i more nosi u sebi i velike probleme. Jedan od najvećih problema pojavljuje se kao održivi razvoj ljudskih potencijala u takvom turizmu. Tako ljudski potencijal predstavlja ograničavajući čimbenik održivoga turizma u Republici Hrvatskoj i drugim mediteranskim zemljama. U sagledavanju razvoja održivoga turizma na jadranskoj obali i na kontinentalnom dijelu zemlje, velika perspektiva leži u razvoju i afirmaciji specifičnih oblika turizma koji prema istraživanjima imaju veliku budućnost.

5. Regionalna uravnoteženost značajan element razvoja održivoga turizma u Republici Hrvatskoj

Za razvoj turizma svake zemlje treba analizirati komparativne prednosti i polazne elemente koji čine podlogu za razvoj turizma kao što su, prirodno značajnu osnovu za turistički razvoj čine prirodne vrijednosti i kulturno-povijesna baština koja se nalazi na određenom prostoru Republike Hrvatske. Poznato je da Republika Hrvatska ima iznimno prirodni krajolik koji je očuvan i koji ima velike različitosti. Pod različitostima podrazumijevamo more i razvedenu obalu, krški reljef preko gorskih dijelova, rijeke do nizinskih ruralnih dijelova. Zbog velikog pritiska dolazaka i noćenja turista na prostoru jadranske obale zadnjih godina, značajno je staviti u turističku funkciju prirodne resurse na područjima kontinentalnih županija. Uvidom u postojeće stanje te zbog definiranja planova razvoja održivoga turizma potrebna je dodatna analiza stanja turizma po pojedinim županijama u Republici Hrvatskoj, kako se to daje u tablici 3.

Tablica 3. Dolasci i noćenja turista po županijama u 2022.

		Ukupno	Domaći	Strani
Republika Hrvatska	dolasci	17 774 958	2 451 209	15.323 749
	noćenja	90 040 177	7 752 665	82 287 512
Zagrebačka županija	dolasci	126 615	40 552	86 063
	noćenja	229 238	73 371	155 867
Krapinsko-zagorska županija	dolasci	177 266	94 306	82 960
	noćenja	383 672	207 399	176 273
Sisačko-moslavačka županija	dolasci	23 613	10 441	13 172
	noćenja	55 490	26 836	28 654
Karlovačka županija	dolasci	292 865	45 308	247 557
	noćenja	553 213	86 849	466 364
Varaždinska županija	dolasci	88 592	40 489	48 103
	noćenja	202 467	93 937	108 530
Koprivničko-križevačka županija	dolasci	18 011	9 580	8 431
	noćenja	36 987	17 508	19 479
Bjelovarsko-bilogorska županija	dolasci	22 387	15 494	6 893
	noćenja	68 319	48 395	19 924
Primorsko-goranska županija	dolasci	2 918 929	416 943	2 501 986
	noćenja	15 512 719	1 409 708	14 103 011
Ličko-senjska županija	dolasci	651 122	63 135	587 987
	noćenja	2 815 862	194 127	2 621 735
Virovitičko-podravska županija	dolasci	15 359	10 903	4 456
	noćenja	32 323	22 010	10 313
Požeško-slavonska županija	dolasci	22 763	16 931	5 832
	noćenja	61 067	47 465	13 602
Brodsko-posavska županija	dolasci	36 754	13 469	23 285
	noćenja	58 118	22 681	35 437
Zadarska županija	dolasci	1 670 127	248 822	1 421 305

	noćenja	10 066 168	1 150 360	8 915 808
Osječko-baranjska županija	dolasci	107 945	68 175	39 770
	noćenja	218 462	124 796	93 666
Šibensko-kninska županija	dolasci	885 556	162 938	722 618
	noćenja	5 226 083	680 259	4 545 824
Vukovarsko-srijemska županija	dolasci	75 513	59 669	15 844
	noćenja	123 683	92 141	31 542
Splitsko-dalmatinska županija	dolasci	3 202 719	323 902	2 878 817
	noćenja	17 085 151	1 245 131	15 840 020
Istarska županija	dolasci	4 583 914	372 962	4 210 952
	noćenja	27 690 426	1 131 746	26 558 680
Dubrovačko-neretvanska županija	dolasci	1 688 945	154 722	1 534 223
	noćenja	7 210 748	547 327	6 663 421
Međimurska županija	dolasci	87 294	48 202	39 092
	noćenja	203 937	99 747	104 190
Grad Zagreb	dolasci	1 078 669	234 266	844 403
	noćenja	2 206 044	430 872	1 775 172

Izvor: Obrada autora prema Državnom zavodu za statistiku, e-mail: stat.info@dzs.hr

Istraživanjem i analizom pokazatelja iz Tablice 3. vidljiva je velika razlika i neujednačenost broja turista po hrvatskim županijama. Kretanje dolazaka i noćenja turista u 2022. godini doživio je veliki porast u odnosu na pandemijske godine 2020. i 2021. godinu te je skoro dostigao stanje iz 2019. godine koja je do sada bila rekordna godina po broju dolazaka turista i noćenja. Prema nekim privremenim izvješćima već je vidljivo da će broj turista u tekućoj 2023. godini premašiti 2019. godinu. Analizirajući pažljivije podatke iz Tablice 2. i 3. jasno se može zaključiti izražena sezonalnost i neujednačenost stanja turizma po županijama u Republici Hrvatskoj. Na temelju analize glavnih izazova hrvatskoga turizma značajno je u ovome radu navesti i glavne strateške ciljeve razvoja održivoga turizma Hrvatske kao što su definirani u Strategiji razvoja. Ti ciljevi su: cjelogodišnji i regionalno uravnoteženi turizam, turizam uz očuvan okoliš prostor i klimu, konkurentan i inovativan turizam te otporan turizam. Strateški ciljevi umreženi su, međusobno se podupiru i ostvaruju sinergijski učinak usmjeren k dosizanju definiranih pokazatelja učinaka (Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, NN 2/2023).

Analizirajući glavna obilježja hrvatskoga turizma zadnjih godina već je konstatiran razvoj masovnog turizma i to pretežito na području jadranske obale. Bilo je to vrijeme prodaje sunca i mora u pojedinim regijama Republike Hrvatske. Nove koncepcije razvoja održivoga turizma, podrazumijevaju i nove izazove. U tom smislu planira se riješiti izraženu sezonalnost i regionalnu uravnoteženost turizma. Novija istraživanja razvoja održivoga turizma u Hrvatskoj preferiraju razvoj specifičnih oblika turizma kao nositelja održivoga razvoja turizma. Uvođenje koncepcije specifičnih oblika turizma ne podrazumijeva istodobnu pojavu bilo kojega novoga oblika turizma, već implementaciju nove koncepcije razvoja turističke destinacije orijentirane prema potražnji i njezinim specifičnim potrebama, a koje se temelji na održivosti i sustavnom pristupu istraživanja tržišta (Bartoluci Mato, Čavlek Nevenka i suradnici, 2007.)

Kako je glavni cilj ovoga rada istraživanje i analiza sezonalnosti i regionalna sezonalnost i regionalna ravnoteža, potrebno je navesti specifične oblike turizma u funkciji cjelogodišnjega i regionalno uravnoteženog turizma, kao što su:

- zdravstveni turizam,
- enogastro
- nomski turizam,
- sportski turizam,
- kulturni turizam,
- seoski turizam i drugi oblici specifičnoga turizma.

Visoka razina razvijenosti specifičnih oblika turizma, pridonijet će preobrazbi masovnoga turizma te osigurati razvoj održivoga turizma koji će imati drugu sliku po pitanju sezonalnosti i regionalne uravnoteženosti turizma u Republici Hrvatskoj.

6. Zaključak

Imajući na umu sve navedeno u ovom radu, može se zaključiti kako razvoj održivoga turizma predstavlja vrlo važnu granu gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Analizirajući razvoj turizma zadnjih godina, kao što je to vidljivo iz Tablice 1. bilježi se stalan rast dolazaka i noćenja turista te u 2019. godini iznosi 19,5 milijuna dolazaka te 91,2 milijuna noćenja. Nakon pandemije COVID-a 19 i velikoga pada dolazaka i noćenja turista u 2020. godini i 2021. godini, zabilježen je oporavak broja turista u 2022. godini, skoro na razini 2019. godine, što je vidljivo iz Tablice 1.

U radu se analizira i naglašava veliki značaj razvoja prometa za razvoj turizma jer nema razvijenoga turizma bez razvoja prometa.

Sukladno predmetu i glavnom cilju rada, u radu je istražena i analizirana sezonalnost i regionalna uravnoteženost. U okviru sezonalnosti analizirani su dolasci i noćenja turista u Republici Hrvatskoj po mjesecima u toku 2022. godine te se konstatira intenzivan turizam u ljetnim mjesecima što je neodrživo u suvremenom turizmu na Mediteranu.

Analiza dolazaka i noćenja turista po županijama 2022. godine pokazuje da je izrazito velik broj dolazaka i noćenja turista u jadranskim županijama. Razvoj održivoga turizma u Republici Hrvatskoj, u narednom razdoblju do 2030. godine podrazumijeva ravnomjerniji razvoj turizma po mjesecima i regionalno. Zbog navedenoga, naglašava se jači razvoj turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj. U rješavanju problema sezonalnosti i regionalne ujednačenosti autori naglašavaju, veliko značenje razvoja specijalnih oblika turizma u svim sezonama i svim županijama. Za afirmaciju i razvoj specifičnih oblika turizma u Republici Hrvatskoj naglašene su komparativne prednosti i polazni elementi koji čine podlogu za razvoj turizma kao što su prirodne vrijednosti i kulturno-povijesna baština koja se nalazi na određenom prostoru Republike Hrvatske. U radu autori točno navode specifične oblike turizma koji bi trebali osigurati uspješan razvoj održivoga turizma u Republici Hrvatskoj.

Istraživanja i analize u ovome radu trebaju poslužiti kao osnova za daljnja istraživanja po pitanju svih izazova na području razvoja održivoga turizma u Republici Hrvatskoj.

Literatura

1. Bartoluci, M.; Čavlek, N. i ostali: Turizam i sport – razvojni aspekti, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
2. Maršanić, R.: Parkiranje u turističkim destinacijama, IQ PLUS d.o.o. Kastav, Rijeka, 2008.

3. Šamanović, J.: Prodaja Distribucija Logistika, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split, 2009.
4. Gržin, E., Rudić, B., Cerovac, D., Analiza doprinosa Jadrolinije Rijeka razvoju turizma Republike Hrvatske, Veleučilište u Virovitici, ET²eR, Vol. V. br. 2., srpanj 2023.
5. Jurčić, Lj., Barišić, A.: Analiza tekućeg računa platne bilance Republike Hrvatske, Ekonomska politika Hrvatske u 2018.-Zbornik radova, Hrvatsko društvo ekonomista, 8.-9. studenog 2017., Opatija.
6. Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske (2017.-2030.), Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, 2019.
7. Strategija razvoja održivog turizma do 2030., N/N 2/2023.
8. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2022., Priopćenje broj 12.17.
9. stat.info@dzs.hr